

ಆತ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ?

(ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಕತೆ)

ಸ್ವಾಮಿ ವೀರೇಶಾನಂದ

ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತು ಸಾಮವೇದದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಸಾಮವೇದದ ತಲವಕಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅರಿತಿರುವುದು, ಅರಿಯದ್ದು - ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ

ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವಿನ ಮುಂದೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ತನಗೆ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಲಭಿಸದು ಎಂಬ ಅಚಲವಾದ ನಿಷ್ಕೆಯನ್ನು ಅವನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠನೂ, ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತನೂ, ಕರುಣಾ ಸಾಗರನೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದು: ತಾನು ಭಯರಹಿತವಾದ,

ನಿತ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಮಂಗಳಕರವಾದ, ಯಾವ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳೂ ಇಲ್ಲದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಆ ಮೂಲಕ ಕೃತಾರ್ಥ ನಾಗಬೇಕು ಎಂದು. ಹೀಗಾಗಿ ಶಿಷ್ಯನು ನಿಜವಾದ ಜಿಜ್ಞಾಸುವೂ, ಮುಮುಕ್ಷುವೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಗುರುವು ಶ್ರೋತ್ರಿಯನೂ, ಪಾಪರಹಿತನೂ, ಕಾಮರಹಿತನೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ನಿಷ್ಠನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿರುವ ಎರಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಘರ್ಷಣೆ ಉಂಟಾದಾಗ, ಅಗ್ನಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲವೇ? ಅದೇ ರೀತಿ, ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಶಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತರಾದ ಗುರುಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಉಂಟಾದಾಗ, ವಿದ್ಯಾಪ್ರದಾನವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಹಳ ಗಹನವಾದುದು; ಚಾತುರ್ಯ ದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು. ಅವನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಯಾರ ಇಷ್ಟವನ್ನು

ಅನುಸರಿಸಿ, ತನ್ನ ವಿಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಎರಗುತ್ತದೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತವಾಗಿ ಪ್ರಾಣವೇ ಸೇರಿಂದಂತೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತವೆ? ಯಾರ ಇಚ್ಛೆಯ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಶಬ್ದರೂಪವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಜನರು ಆಡುತ್ತಿರುವರು? ಹಾಗೆಯೇ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯವಾದ ಕಣ್ಣನ್ನು ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯವಾದ ಕಿವಿಯನ್ನು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವ ಚೈತನ್ಯಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ದೇವನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿರುವನು?”

ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಗುರುವು ಉತ್ತರಿಸಿದನು: “ಮಗೂ, ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದವು ಸೇರಿ ಇಂದ್ರಿಯಸಮೂಹವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಅಂತರಿಂದ್ರಿಯವಾದರೆ, ಉಳಿದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಹಿರಂದ್ರಿಯಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ದೇವನು ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ? ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ? ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು.”

ಗುರುವು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾನೆ: “ಈ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕವಾಗಿದೆ; ಪ್ರೇರಣಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯವು ಇದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆ ಗೊತ್ತೆ? ಈ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವು ಇದರ ಆತ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಾಕ್ಯ ಕೂಡ. ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವು ಮಾತಿನ ಆತ್ಮವೂ ಕೂಡ. ಇಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮ ಎಂದರೆ, ಕೇಳುವುದು, ನೋಡುವುದು, ಮಾತನಾಡುವುದು - ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗುವ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಎಂದರ್ಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅಗ್ನಿಯು ತನಗಿಂತ ಬೇರೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸುಡುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ - ಅಲ್ಲವೇ? ಅದು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಸುಡುವುದೋ, ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದೋ - ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೇ? ಇದೇ ರೀತಿ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ. ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲದರ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಬೇರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮವು ಅದರ ಆತ್ಮವೂ ಆಗಿದೆ, ಅಲ್ಲವೇ? ಹೀಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

“ಮಗೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಹಾಯದಿಂದಷ್ಟೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಅವುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಾವು ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಆತ್ಮತತ್ವವು ಉಪದೇಶಿಸಲೂ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೂ ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾದುದು. ಆದರೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿಧಾನದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಅರಿ

ಯಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂಥ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಗುರುಗಳೇ ಮಾಡಬೇಕು.

“ಅಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶ ಅದಾವುದು ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯೇನು? ನಾವು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದೊಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಸೂತ್ರ ರೂಪದ ಉಪದೇಶ. ಅದೇನು ಗೊತ್ತೆ? - **ಅನ್ಯದೇವ ತತ್ ವಿದಿತಾತ್ ಅಥೋ ಅವಿದಿತಾತ್ ಅಧಿ**. ಅಂದರೆ, ಈ ಆತ್ಮತತ್ವವು ‘ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ; ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು.’ ಮಗು, ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಎಂದರೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮ ಅಥವಾ ಆತ್ಮತತ್ವವು ಅವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಯಾವುದು ಜಗತ್ತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕೃತವಾಗಿದೆಯೋ (ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದೋ) ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅಲ್ಲವೇ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು ಎಂದರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ, ಈ ವ್ಯಾಕೃತವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಬೀಜರೂಪದ ಅವ್ಯಾಕೃತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದು ಬೇರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಈ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವು ಪ್ರಪಂಚರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತವೂ ಅಲ್ಲ, ಅದರ ಕಾರಣವಾದ ಬೀಜವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೀರಿರುವುದು ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು. ಆತ್ಮವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದು, ಅದೇ ರೀತಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ವಸ್ತು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದೇ **ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ** — ಈ ಆತ್ಮವೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಹೇಳುವುದು, ತಿಳಿಯಿತೆ?”

ಎಲ್ಲವೂ ಅನುಭವವಾಗುವ ಚೈತನ್ಯಶಕ್ತಿ

“ಚೈತನ್ಯ ಜ್ಯೋತಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿರುವ ಈ ತತ್ವವು ಎಲ್ಲರ ಆತ್ಮವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಈ ಉಪದೇಶವು ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಬರಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದಾಗಲಿ, ಸ್ವತಃ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

“ಇನ್ನು ಈ ಮಹತ್ವದ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಕೆಲವು ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ, ಕೇಳಿ ಸಿಕ್ಕೋ:

“ಈ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಮಾತುಗಳು ಹೊರಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆ ಗೊತ್ತೆ? ಮಾತು ಹೊರಬರುವುದೇ ಈ ಆತ್ಮತತ್ವದಿಂದ. ಆ ಆತ್ಮತತ್ವವೇ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ. ಬರಿ ಉಪಾಸನೆಗಾಗಿ, ನಾಮ-ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ,

ಧ್ಯಾನಿಸುವ ದೇವತೆಗಳು, ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನೇ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಉಪಾಧಿ ಸಹಿತ ಸಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಗಳು. ಇವುಗಳ ಆಧಾರವಾಗಿ, ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿ ಇರುವುದೇ ಈ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ. ಇದೇ ರೀತಿ ಈ ಆತ್ಮತ್ವವನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಚಿಂತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚಿಂತಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಒದಗಿಬರುವುದೇ ಈ ಆತ್ಮತ್ವದಿಂದ, ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ. ಉಳಿದ ಉಪಾಸನಾ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇದನ್ನು ನೋಡಲಾರವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆ ಶಕ್ತಿ ದೊರಕುವುದೇ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಈ ಆತ್ಮತ್ವದಿಂದ. ಇದನ್ನೇ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ, ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ರೂಪಗಳನ್ನಲ್ಲ. ಈ ಆತ್ಮತ್ವವನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಶಬ್ದದ ಹಾಗೆ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇದರಿಂದಲೇ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಕೇಳುವ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿರುವುದು. ಇದನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ. ನೀನು ಪೂಜಿಸುವ, ಧ್ಯಾನಿಸುವ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ಇದರ ವಿವಿಧ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ರೂಪಗಳಷ್ಟೇ. ಹೀಗೆಯೇ ಮೂಗಿಗೆ ಮೂಸುವ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿರುವುದೂ ಈ ಆತ್ಮತ್ವದಿಂದಲೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೂಗು ಇದನ್ನು ವಾಸನೆಯಂತೆ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದು. ಇದನ್ನೇ ನೀನು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ. ಯಾವುದನ್ನು ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ, ಅದು ಬ್ರಹ್ಮವಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವೇ ಬ್ರಹ್ಮ.”

ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶದ ಮೊದಲ ಭಾಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಾಪನಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಮನನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಯನು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ಖಚಿತವಾದ ನಂತರ, ಹಲವು ದಿವಸಗಳು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮುಂದಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂದೇಹ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದರೆ, ಬಿಡುವಂಥದ್ದಲ್ಲ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ಅಲ್ಲ - ಆತ್ಮವೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಗುರುಗಳು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದರಷ್ಟೇ. ಇಷ್ಟು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಲ್ಲಿಯೇ, ‘ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಶಿಷ್ಯನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಾರದಷ್ಟೇ. ಆ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು, ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು:

“ಮಗೂ, ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೀಯೇನಪ್ಪಾ? ಆ ರೀತಿ ಒಂದು ಹೊರಗಿನ ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ತಪ್ಪು. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ದೇವತೆಗಳ ರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸರ ರಾಜನಾದ ವಿರೋಚನನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು: ‘ಮಕ್ಕಳೇ ಯಾವ ಈ

ಪುರುಷನು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಅವನೇ ಆತ್ಮನು’ ಎಂದು. ಅಸುರರಾಜ ವಿರೋಚನನೇನೂ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗ, ಪಂಡಿತ ಕೂಡ. ಆದರೂ ತನಗೆ ಸಹಜವಾದ ದೇಹವೇ ಆತ್ಮ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಆ ದೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವನು ‘ಶರೀರವೇ ಆತ್ಮ’ ಎಂದು ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡನು. ಇಂದ್ರ ಆ ದೋಷದ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆತ್ಮ ಎಂಬ ನಿಜಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಹೀಗಾಗಿ ನೀನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಹಾಗೆ ಒಂದು ವಿಷಯ ವಸ್ತುವೆಂದು ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಗೆಗಿನ ಅಲ್ಪವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲೇನೋ, ಅಲ್ಪ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡದು ಎಂಬ ಭಾಗಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನ, ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಭೇದ ಇರಬಹುದು. ನಾಮರೂಪ ಸಹಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅಲ್ಪವಾದ ಜ್ಞಾನ. ‘ಅದು ನಾಶರಹಿತವಾದದ್ದು, ಚೈತನ್ಯರೂಪವಾದುದು’ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನ.

“ನಾನು ದೇಹ, ನಾನು ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು, ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮವು ಇಂಥ ದೇವತೆ, ಅದು ನನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು, ಅದನ್ನು ನಾನು ಅದು ಬೇರೆಯೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ, ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೂಡ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನವೇ. ಇಂಥ ಯಾವ ಸೀಮಿತತೆಯೂ ಇಲ್ಲದ, ಶಾಂತ, ಅನಂತ, ಏಕ ಮತ್ತು ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿರುವ ನಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮವು ಸಾಧಾರಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತುವಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮವೇ. ಅಲ್ಲವೇ ಮಗೂ?”

ಶಿಷ್ಯನ ನಿಶ್ಚಯಬುದ್ಧಿ

ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಈಗ ನಿಜವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ತಪ್ಪು ಎಂಬ ವಿವೇಕ ಉದಯವಾಗತೊಡಗಿತು.

ಗುರುಗಳು ಮತ್ತೂ ಹೇಳಿದರು: “ಮಗು, ಬ್ರಹ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೂ ಇದೆ. ತದನಂತರವಷ್ಟೇ ನಿನಗೆ ಅದರ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದರು.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಂದಿನ ಪಾಠ ಮುಗಿಯಿತು. ಗಂಭೀರ ಜಿಜ್ಞಾಸುವೂ ಮುಮುಕ್ಷುವೂ ಆದ ಶಿಷ್ಯನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು, ಮನನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಗುರುಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವರ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಏಕಾಂತಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ, ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದನು. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಲೋ

ಚನೆ, ಮನನ ಮಾಡಿದಷ್ಟೂ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವದ ರಹಸ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಫುರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಶ್ರವಣ, ಮನನಗಳು ನಿದಿಧ್ಯಾಸನದ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿದವು. ಅವನು ತನ್ನಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವದ ಅಭೇದವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನಯ ನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಿಯಾದನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದ ಒಡ ಮೂಡಿತು, ಕೃತಕೃತೃತೆಯ ಸಂತ್ಯಾಸಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಖವು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಬೆಳಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಬಹಳ ತಿಂಗಳುಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಭಾವದಿಂದ, ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಶಿಷ್ಯ: “ಗುರುಗಳೇ, ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಈಗ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಗುರು: “ಅದು ಹೇಗೆ ಮಗು?”

ಶಿಷ್ಯ: “ಗುರುಗಳೇ, ಕೇಳಿರಿ. ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊರಗಿನ ವಸ್ತುವಿನ ಹಾಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನಾನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು ಎಂಬ ಅಜ್ಞಾನದ ಭಾವನೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ನಾನು ಆತ್ಮರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

ಗುರುಗಳು ಸಂಶಯದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರು: “ಮಗು, ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಒಂದು ಕಡೆ, ‘ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನಾನು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತೀಯೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ‘ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು ಎಂಬ ಅಜ್ಞಾನದ ಭಾವನೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತೀಯೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ನಿನಗೆ ಸಂಶಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲವೇ, ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಅಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ?”

ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳು ‘ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ’ ಎನ್ನುವ ಶಿಷ್ಯನ ನಿಶ್ಚಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕದಲಿಸಲು ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಯನ ನಿಶ್ಚಯ ಬುದ್ಧಿಯು ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ‘ಬ್ರಹ್ಮವು ತಿಳಿದಿರುವುದಕ್ಕೂ, ತಿಳಿಯದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿದೆ’ ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉಪದೇಶವನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು, ಅವನು ಅದನ್ನು ಮನನ ನಿದಿಧ್ಯಾಸನಗಳಿಂದ ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದನು; ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಪೂರಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಆಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶದೊಂದಿಗೆ, ಮನನದಿಂದ ಉಂಟಾದ ತರ್ಕಬಲ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಬಲವೂ ಅವನಿಗಿತ್ತು.

ಹೀಗಾಗಿ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಅವನು ಎದ್ದು ನಿಂತನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಸಹಪಾಠಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ

ಇದ್ದರು. ತನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ದೆ, ಲಭಿಸಿದೆ ಎಂಬ ದೃಢವಾದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೈಮುಗಿದು ಕೊಂಡು, ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೀಗೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು: “ನಾವಿಷ್ಟು ಜನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ, ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಾತಿನ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನೋ, ಅವನು ಮಾತ್ರವೇ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು. ಅದು ನನಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಮಾತಿದು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಸಂದೇಹ ಇರಕೂಡದು: ‘ನೋ ನ ವೇದೇತಿ ವೇದ ಚ’ - ‘ನಾನು ಅರಿತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಖಂಡಿತ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ.’ ಗುರುಗಳು ನನಗೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರಷ್ಟೇ, ‘ಬ್ರಹ್ಮವು ತಿಳಿದಿರುವುದಕ್ಕೂ, ತಿಳಿಯದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಬೇರೆ’ ಎಂದು. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಆತ್ಮವೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮವನ್ನು ಬೇರೆಯ ವಿಷಯವಸ್ತುಗಳಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯವಾದುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಅದು ತಿಳಿದಿರುವುದೂ ಅಲ್ಲ, ತಿಳಿಯದದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಅಂಥ ವಸ್ತು ಒಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ಆತ್ಮ ಮಾತ್ರ. ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ನನ್ನ ಗುರುಗಳು ನನಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.”

ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟರು. ತಾನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಶಿಷ್ಯನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಮನನ ಮಾಡಿ, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಆನಂದಪಟ್ಟರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಅನುಭವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರ ಸಂದೇಹವೂ ಇದರಿಂದ ಕಳೆಯಿತು. ಉಳಿದ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ, ಬ್ರಹ್ಮವು ಸಾಧಾರಣ ವಿಷಯವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನದಂತೆ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮವು ಯಾರಿಂದಲೂ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಾಧಾರಣ ಜನರ ಗ್ರಹಿಕೆ ಕೂಡ ಇದರಿಂದ ದೂರವಾಯಿತು.

ಅರಿತೂ ಅರಿಯದಿರುವುದು

ಅತ್ಯಂತ ಗಹನವಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಮುಂದುವರೆದು ಹೇಳುತ್ತದೆ:

‘ಯಾವನಿಗೆ ಆತ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ವಿಷಯವಸ್ತುವಿನ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವನಿಗೆ ಆ ರೀತಿ ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆ ಇರುತ್ತದೋ, ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಇನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮವು ವಿಷಯವಸ್ತುವಲ್ಲ, ಸ್ವಾನುಭವವೇದ್ಯವಾದ ಆತ್ಮವಸ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ, ‘ಅವಿಜ್ಞಾತಂ ವಿಜಾನತಾಂ, ವಿಜ್ಞಾತಂ ಅವಿಜಾನತಾಂ’ - ‘ಅರಿಯುವವರಿಗೆ ಅದು

ತಿಳಿಯದು, ಅರಿವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅದು ತಿಳಿದಿದೆ.’ ಇಲ್ಲಿ ‘ಅರಿವು’ ಎಂದರೆ ವಿಷಯವಸ್ತುವನ್ನು ಅರಿಯುವಂಥ ಅರಿವು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.’

ಹಾಗಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತದೆ: ‘ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಾತನು ಆತ್ಮ. ಎಲ್ಲ ಮಾನಸಿಕ ಅಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವ, ಬೆಳಗುವ ಚೈತನ್ಯಶಕ್ತಿಯಾದ ಅವನು, ಆ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತನಾ ಲಹರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನನ್ನು ಈ ಮಾನಸಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಅಲೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಅಲೆಗಳೆಲ್ಲದರ ಒಳ ಆತ್ಮನೆಂದು ಯಾವಾಗ ನಾವು ಅವನನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತೇವೆಯೋ, ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಅರಿತಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ದರ್ಶನ. ಇಂಥ ದರ್ಶನವು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂಬ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ನಮಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಮೃತತ್ವವೆಂದರೆ ಸಾವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ. ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ನಿತ್ಯವಾದ ಆತ್ಮವೆಂದರಿತು,

ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮತ್ತೆ ಸಾವೆಲ್ಲಿ? ದೇಹಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾವು, ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೇ?’

ಕಡೆಯದಾಗಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ತು ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ: ‘ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಮೃಗಗಳು, ಪ್ರೇತಗಳು — ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸಾರದುಃಖದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಜೀವಿಗಳೇ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹುಟ್ಟು, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು, ಕಾಯಿಲೆ - ಮುಂತಾದವು ಕೂಡ ಅವುಗಳ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಆತ್ಮವನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಅರಿತುಕೊಂಡರೆ, ಆಗ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನಿತ್ಯನಾಗಲು, ಅಮೃತಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ; ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಸಂಸಾರದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ, ಘೋರವಾದ ವಿಪತ್ತು ಅಥವಾ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪತ್ತು ಎಂದರೆ ಯಾವುದು? ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ಉರುಳು ಸಂಕೋಲೆಯೇ ಮಹತ್ತಾದ ವಿಪತ್ತು ತಾನೆ? ಆ ಉರುಳುತ್ತಿರುವ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರವೇ ನಮಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ತಾನೆ?’

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಅಂತರ್ಯಾಮಿ

(ಸ್ವಾಮಿ ಅಭೇದಾನಂದರಿಗಾದ ಅನುಭವ — ಅವರದೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ)

“ಒಂದು ದಿನ ಗೋಲಾಪ್-ಮಾ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ, “ಕೊಲ್ತದ ದುರ್ಗಾಚರಣ ಎಂಬವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವೈದ್ಯರು. ಅವರು ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಔಷಧಿ ಕೊಟ್ಟು ಗುಣಪಡಿಸಬಹುದು” ಎಂದಳು. ತಕ್ಷಣ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಆ ವೈದ್ಯರನ್ನು ನೋಡಲು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡರು. ಆ ರಾತ್ರಿ ನಾನು ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದೆ. ಲಾಟು ಮತ್ತು ಗೋಲಾಪ್-ಮಾ ಸಹ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು, ಗೋಲಾಪ್-ಮಾ, ಲಾಟು ಮತ್ತು ನಾನು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಅಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಾಡಿಯೊಂದನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೇಡನ್ ಸ್ವೇರ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ವೈದ್ಯರ ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋದವು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡರು; ಗೋಲಾಪ್-ಮಾ ಮತ್ತು ಲಾಟು ಎದುರಿನ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

“ವೈದ್ಯರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಗಂಟಲನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ನಾವು ಆಹಿರಿತೋಲ ಫಾಟ್‌ಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದವು. ಆಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಏನೂ ತಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೂ ತುಂಬ ಹಸಿವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಅಂಬಿಗನಿಗೆ ವರಾಹನಗರದ ಫಾಟ್‌ನಲ್ಲಿ ದೋಣಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಹತ್ತಿರದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ತರುವಂತೆ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಗೋಲಾಪ್-ಮಾ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಕಾಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ನಾನು ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ಚಾನ್ರಾ ಮುರ್ಕಿ (ಸಣ್ಣ ಸಿಹಿ ಉಂಡೆಗಳು) ಗಳನ್ನು ತಂದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಂಡಿಯ ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಂದರು. ಅನಂತರ ಅವರು ಖಾಲಿ ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನೆಸೆದು, ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ಗಂಗೆಯ ನೀರನ್ನು ಮೊಗೆದು ಕುಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಾವು ಮೂರು ಜನರೂ ಹಸಿದಿರುವೆವು ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೂ ಸಿಹಿತಿಂಡಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡದೆ ತಾವೆ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಏಕೆಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೊಟ್ಟೆಗಳೂ ತುಂಬಿಹೋದವು! ನಾವು ಮೌನವಾಗಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದವು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಸಕ್ಕು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನ ಹಾಗೆ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರು - ಅವರ ಹಾಸ್ಯಲಹರಿ ನಾವು ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪುವವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ದೋಣಿಯಿಂದಿಳಿದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಡೆದುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದವು; ಒಂದು ಪವಾಡ ನಡೆದುಹೋಯಿತೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಂಡೆವು.” (ದೇವದೊಡನೆ ಬಾಳಿದವರು, ಭಾಗ ೧, ಪು.೫೨೩-೨೩)